

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 137 (11335)

1980 чылдың июнь 13, пятница

1925 чылда
үстүлдүттүгү

Өртүз 2 көп.

КИЧЭЭНГЕЙНИ—ПЛАН КҮҮСЕЛДЕЗИНЧЕ

ОНГУ беш чылдың доозукчу чылының баштайгы чарты он аягы хонгаш-ла доостур. Ыңчангаш республиканың үлөтүр бүүдүргелеринин, тудуг, транспорт болгаш улус ажил-агыйның өске-даа адырларын ажил-ишчилери ленинчи ёзу-биле шалыпчы ажилдаарының чылының ийги кварталының планын ооналдарын чүгле күүседир эвес, а хуусаа бетинде аягы күүседир дээш күш-ажылды ээлчегде хаара туттунган.

Ону беш чылдың планын ооналдарын хуусаа бетинде — В. И. Ленинниң төртүтүгүн хунуңден бээр 110 чыл оюнда күүседир дээр москвачыларның болгаш ленинградчыларның эгелээшкенин чер болганда калбарган. А Тываның электри четкилериниң, Кызылдың сүт заводунуң, тараа продуктулар эргелелиниң, «Тыва тудуг» трестин 48-ки тудуг эргелелиниң коллективтери онгу беш чылдың планын ооналдарын хуусаа бетинде күүседир дээш чарыштын эгелечилери болганнар. Кызылдың үлөтүр бүүдүргелеринден, бригадаларындан, цехтеринден болгаш ээлчегтеринден хей-хей коллективтер беш чыл планын хуусаа бетинде күүсеткенер.

«Каа-Хем» разрез, Тываның электри четкилери, «Тыва кобальт» комбинат республиканың муракчы ажилды үлөтүр бүүдүргелеринин одурун баштавышаан. Ростовчуларның «Хожудап турарлар чок ажилдаар» деп эгелээшкенин ол бүүдүргелеринин коллективтери республикада эң баштай дегини, онгу беш чылдың эгезинден бээр-ле ай, квартал, чыл планынын доктаамал аягы күүседир келген. Ылангыя «Каа-Хем» разрезтиң коллективни продукция сайгарарының талазы-биле ийи кварталдарының планын ооналдарын январь-майда күүседипкен.

Ыңчалажок чамдык коллективтерин удуртукчулары алган социалистиң хүлээлгелерин амыдыралга боттандырар талазы-биле ажилды четпес организаастааныдан январь-май айларда продукция бүүдүргелеринин планын 15, ону сайгарарынын—10 бүүдүргө күүсетпэн. Аш-чем болгаш одалга үлөтүрлеринин эргелелеринин чамдык бүүдүргелери, «Тыва даг-дугу», «Тудуг кезектери» комбинаттар, Ак-Довурактын үлөтүр бүүдүргелер комбинаты, Чадаананың болгаш Сарыг-Септин кай-үлөтүр комбинаттары арга-курлавырларын квартал төңүзүгө чедир долу аягылап, ажил-ишти чогумчалыг организаастаа болза, нини продукция бүүдүргелеринин болгаш ону сайгарарынын ийги кварталда планынын күүседир берге дээрзин баш бурунгаар санаан түнөөдөр көргүзүп турар.

Хожудап турар коллективтерин удуртукчуларының, ында партия, профэвилел, комсомол болгаш өске-даа хей-нини организаастаары план күүселдезинче кичээнгейни кошкатканындан ийги кварталда 28500 тонна сорттуг даг-дугу бүүдүр план 9346 тоннага чедир күүсетпимиз, хлеб болгаш булочка кылыгылар 1772 тоннага чедир бүүдүртүмиз, Ак-Довурактын үлөтүр бүүдүргелер комбинаты планын 50-не хуу чедирген.

Республиканың тудуг организаастаарының коллективтери ийги кварталдың планын ооналдарын хуусаа бетинде күүседир дээш база кызымак ажилдап турар. Ылангыя «Тыва көдээ тудуг» трестин № 1317 көжүп чоруур мехколхозунының, Тываның автоорук эргелелиниң 1 болгаш 3 дугаарлыг орук-тудуг эргелелеринин, «Көдээ электри тудуг-нун» тудуг-монтаж эргелелиниң болгаш оон-даа өске тудуг организаастаарының коллективтери планын ооналдарын аягы күүседип, чылдың бирги чартында алган хүлээлгелерин күүседиринге быжыг үндешинин тургузуп турарлар.

Оон-биле чергелештир чамдык тудуг организаастаарының удуртукчулары, ында партия, профэвилел болгаш өске-даа хей-нини организаастаары планын ооналдарын күүседиринче кичээнгейни кошканды, социалистиң хүлээлгелерин күүседип шыдавын турар. Ындыг коллективтерге «Шагонартяжстрой» трест, Сельхозтехниканың куркомитетинин септелге-тудуг эргелели, Минзнергонуң «Абаканэнергострой» трестинин Чаа Чаа-Хөл болгаш Хайыракан суурларда 2 болгаш 3 дугаарлыг мехколхознары болгаш өске-даа тудуг организаастаары хамааржыр. Керээлиг ажилдар кылыр ол тудуг организаастаарының удуртукчулары кижилер-биле ажилды четпес организаастап, күш-ажылдың сагыла-чурумун улам быжылдаарынче, кадрларын ажилдан үнер-кирер чоруун кызырарынче угланган ажилды кошкак чорудул турары үениң негелдезинге дүүшпес дээрзин айтыр херек.

Планын ооналдарын хуусаа бетинде күүседир талазы-биле хүлээлге алдынан соонда, оон күүселдезин хандыраары, ажилды контролдаары удуртукчуларын, партия, совет, ажил-агый органынын херээ. Ол дугайын СЭКП обкомунун IV пленумунга чоокта чаа чугаалашкан болгай. «Бистик мурунуушта турар суурлар — планын ооналдарының, хүлээп алган шинтирлеринин күүселдези дээш контролды күштелдирерин, шыңгырадырларын негеп турар» — деп, СЭКП, ТК-ның ноябрь (1979 чыл) Пленумунга эл И. И. Брежневтин чугаазы республиканың үлөтүр бүүдүргелеринин болгаш улус ажил-агыйның өске-даа адырларын удуртукчуларының ажилына кол удуртулга болур ужурул.

Хой ажылында ийги дүжүт

ТАВААРЛААШКЫН КАТАПТАВЫШААН

Барым-Хемчик районун ажил-агыйлары бо чыл 58 муң хойну кыргымыр ужурул. Мал ажылында бол чугаа кампанияга совхозтар кандыг белеткелди кыргыны?

«Хемчик» совхозтун кол зоотехниги Б. Монгуш-биле амыдыралда пунктууна чедер бердөө. Ында бугу-ле чүвени шадга белеткээр болду: кыргыда аргалдын септээр, электрлиг машиналарын токтоулаан, дүктү савалааш, шыгжаар черлерин, пресстээр шарыыр суурундак демир дүртүлери белеткээр. Кыргыччыларын хуралын эрттерген, хой кыргыдаарының үндешин социалистиң чарыштын негелдери болгаш ажил төлөвүн оонда таныштырган.

Партком кезижинеринин, совхозтун кол специалистеринин кыргыда пунктууна дежурьяларын, графиктин партком хуралында бадылаан, колданыр эккээринин эгелээр тургускан, кыргыччыларын, экиччи-сесарыларын болгаш өске-даа ажилчыларын наниг чыл-биле хандыраарын айтырын шинтирлээр.

«Хойларын» дүгү түлүп дүжүп эгелээр, ыңчангаш араллап кыргымыр июнь 1-ден-не чоруда берген бис—деп, кол зоотехник Б. Монгуш чугаалаан. — Кыргыдаарын 15 хүнде доозары ажил графикте көрдүгөн. Ол хуусаан сагыр дээш белеткел ажилдарынче улуг кичээлге салып келген бис.

«Шекпээр» байдал аңаа дөмөйлөшкө болду. Совхоз төвүндө кыргыда пунктууна эккээрине, ийи аргалыг эл-төгелерин чаа-ла эгелээр, мал ажылында механик С. Себел-

дей ажилдап турар эштери-биле электрлиг машиналарын харажактан уштуп салган тур. Пунктуже токтоу ам-даа дамчытаан. Прессти септээр ужурул, ыңчалажок — хергелеттин турар артык кезектерин баш удур белеткээр. Дүк деңизлери белен эвес. Пунктунун хемчээли битки, хүнде аңаа ийи колдун четпес хойну кыргып болур. Ыңчаарта хойну массалыг кыргыдаарын 15 хүнде чорударла, пунктуунун арга-шынэзин ийи катал улгатырар ужурул.

Совхозтун Аягыты салбырында кыргыда пунктуларын белеткээрине база-ла улуг оозалашкын-биле кирген. Оон канында кыргыччыларын долу четкелээр, аялы графиктин баш удур тургуспаан болду. «Шекпээр» кыргыда пунктуларын белеткээр чүгө саватканы? Совхозтун кол зоотехниги Б. Доржунов ол дээш бурууларын берге, соолу куе ол аарып турган. Ыңчалажок совхозтун партком, ажилтын комитети, мал ажылының специалистери кыргыда пунктуларын ой-шанаада белеткел аягы талазы-биле чогуур хемчелерин ал-бааны моон көсүлдүр.

Көдээ ажил-агый продуктуларын сатып алырын болгаш шынарнын талазы-биле районнарда күрөсчүр Ю. Барлуков-биле «Барлыктын» Аксы-Барлык салбырының чоруду бис берге орук кижилер маңыжып эртип тур-

ган кодан хойга таварышкымыс. Дүгү түлөө, черже тоглап дүжүп чоруур хойларын оон кашты-лаа көрдүгө.

Ону көргөш, үениг чиг-этин чилерин болдурбас дээш база хой кыргыдаарынче массалыг кирер дээш Аксы-Барлык салбырда чүгү кылдынып турар ирги деп бодал башка кырган. Салбыр эргелелиниң III. Ондар-биле араваста база ол дугайында чугаа болган. Хой дүгү ам-даа чугаалаан, ыңчангаш кыргыдаарын массалыг эгелээр элек дээрзин ол диннатты. Хойну дүгү оларларда тоглап дүжүп турлаа, кыргыдааже кирер өй ам-даа келбээр дээрге элдеп чүгө-дир!

Ыңчалажок ында оожумнашкын өске чылдаганынар-биле тайылбырлатынган. Бистин аңаа чораз үенисте кыргыда пунктуу шуут белен эвес болган: агрегаттарын тургуспаан, кажаа-лаа септетпимиз, мал чоруп огинача белен эвес, дүк саварлар чедипшес. Электрлиг машиналарга ажилдаарына 50 киж хергелеттинип турар, ам дээрзинде чүгө 32 кыргыч бар.

Салбыр эргелелинде кыргыдаар чорударын ажилдаарына, колданыр пункттуларга эккээрин графикте чаа чок болду. Аксы-Барлык чаа муң хойну кыргымыр ужурул. Ыңчалажок ажилдарын болгаш шынарнын хемчелерин баш удур ап чорудулаан бо фактылар багыткап турар-дыр.

В. КАЛМЫКОВ.

ЗВЕНОЛАРНЫ ТУРГУСКАН

Чөөн-Хемчик районда «Чыраа-Бажи» совхозтун малчынары келди кыштактаашкына баш удур белеткелди ама чорудуп эгелей бергенер. Эрткен чылдарын практикамыс өөренип көргөш, бо чылын өлкө-кыштаг септелгезин хүйчө соңгаардаптай, кыштаг бригадалар айы-биле септелге кылыр звеноларын тургускан.

Малчынар кажаа-хораз септелгезинче чыстын ортаа айында-ла эгелеп кирген, амга чедир шээр малдын 48 кыштаанын кажааларын, чүрт-

талга бажыңарын, хураган дооруктар черлерин септел дооскан. Чамдык кыштагаларын кажааларынын сериелерин калыбтары кылгашкан.

Кажааларын кышкы үеде кылгылаан көрженин коңтар ажилды база чоруткан. Кылын көржени чыгит хуер-көбүл дөрбөлчөй кезе баскылаш, дашкаар үндүрүп, кургара-биле хүнөөрөк черлерде шаартары чыгылаан. Ону малчынар кышын олапты кылдыр ажиллап бер турар.

Совхозтун ийи бригадалынын хойжу бүрүзү бригада

ажыгынынн дузазы-биле боудун кыштаан баш бурунгаар ыңчаар септел белеткеш, совхозтун тускай комиссия-га хүлээлип берген, оон соода чаагаллап кешкен.

Оон аңгыда кышкы белеткелде эң кол чүгү тем баазаарын тургузары. Ыңчангаш хойжулар кыштаг септелгезин дооскан доорал-па 400 гектар савган шөлүн аштап аргылаарын, суггарынын база дооскан.

А. МОНГУШ.

БИИ-ХЕМНИН УНУНДА

Ырбанынның мях белеткээр пунктуу онгу беш чылдың сөдүгү — 1980 чылдың саяадымышкын сезону эгелээштен бээр барык он беш муң кубометр тудуг мяхын хергелечкерге чорудуп берген. Белеткелер хунуң-не 1000-1200 кубометр мяхты сая кылдыр лаап турарлар. Ол дээрге мурунку чылдардан хей бооп турар-дыр.

Ырбанынның мях белеткээр пунктууна мяхты сая кылдыр лаап, белеткээр дөрт кезек черинге ажил-иш даң бажында орай кезега чедир үргүлчүлээр (адаанда чурукта). Ыш сөөрткен тракторларын лаап-ишчээни үзүк-соксаал чок, ында-мында дүгү-байлаа даажы. Чап-чаа сугар кирген, чүк-саядыны чымылден, узун дугаарын чымы салбылашан, салчылар оларын Бий-Хемни куду салдып бадыраарына ык белеткел турдулар.

Бо чылын ырбанычтар салдымышкын сезонуң челишкенин эгелээр. Ол тазарылга эвес, Чүгө дээрге, челишкенин хей-хей факторлардан тургустунар. Бир-ле дугаарында коллективте күш-ажылдың салгыла-чуруму быжыкан, социалистиң чарыш дээштин аларган. Чогууна ындагы чарыш сал белеткелчилеринин он ийи звеноларынын аразында организаастагынын. Оон түнөөдөр барык хунуң чыгын үндүрүп, мурунчыларын илередип турар. Чүгө дээрге, звено бүрүзү-не кылган ажилын элечер соонда доорал-на каш-каш кубометр болганын хемчээр болгай.

Чарыштын бирги черин СЭКП обкомунун кезижинү, республиканын аалдарыг чыны белеткелчизи Александр Николаевич Карамышевтин удурткан коллектив ээлеп турар. Ол коллектив чүгө май айда бешин машина-техниканы чөп ажылап, ажилдың чаа аргаларын илгерилеп тургаш, ийи муң кубометр аягы эки шм-нартыг тулуг мяхын Кызылдың тулугларыне пландаан

ажыр белеткел чорутканы оон херечизи Александр Николаевичинин салчыларын Николай Александрович Савосыкинниң, Валентин Александрович Любушкинниң, Василий Петрович Ефремовтун, Николай Петрович Ширининин бригадалары бичин-ле хожудап, тус-тузунада планын даалгалаары база-ла аягы күүселдип турар. Үстүндө айттыганын бригадалардан ылангыя Н. А. Савосыкинниң үстүндө чорудуула ортуунада бригаданы А. Н. Карамышевтин бригаданынын түнөөдөр чедер чыгый бергенин айтыр керек. Бо бригада база-ла ажилдын деп-шигелги аргаларын бо чылын калбаа-биле ажылап турар.

«Хем кыдымыда ажил хайнышкыныг. Дуржугалыг тракторист Александр Константинович Баканов болгаш «Хундулелдин Демдээ» орденни эдилекчизи Анатолий Прокопьевич Чельбогашев дараазының мяхын дооруд сөөртүп келдилер. Сал даакчылары Фёдор Лазарев, Владимир Николаев, Павел Паршаков, Григорий Болдыр, Евгений Игнатев болгаш өскөөр-лаа мяхтарын чыскай салгылаан, чымыр шарыгылап, шаанчактар-биле быжылгап турлар. Улаптаанда ла нини хемчээни 130 аягы кубометр сал белен болду.

Салды белеткел, даары ында-ла белен эвес ажил деп чүвени ырбанычтар эки билди. Бий-Хемниң хей саныг саварыларын, мөөнерин, ылангыя Хут уярыны эртерде оларын үрбөс, быжыг кылыр негелеттерин Бизаным бол-

за, хемчеп бадырып бар чорда, дыка хей хемчээлиг мях материалдары алдырып тилеп каражаа чедирер алар. Ындыг чорудуу бо сезонда барык чок аларганын база бир челишкени бооп турар.

Ырбанынның мях белеткелчилер республиканын тудугларын мях-биле хандыраар дээш шалыпчы ёзу-биле ажилдап турарлар. Май айнын сөөлүг он хонунда тракторист А. П. Чельбогашев, белеткелчилер П. Н. Савык, Е. В. Игнатев, Е. Г. Бяков болгаш өскөөр-лаа эң илгерилеп ажилдаан, чарыштын мурунку одуруун ээлзенир. Ырбанынң сал даар черинге ажил улам-иш хайнышкан. Онгу беш чылдың планын даалганын күүседир дээш мях белеткелчилеринин кызымаккай ажи үргүдүлүп турар. Хунуң-не Бий-Хемни куду баткан мях салдарын көрүп болур.

В. КУДРЯВЦЕВ.
Авторунң фотолары.

«САЛЮТ-6» - НЫН БОРТУНГА ҮШКҮ АЙ

УЖУДУУШКУН БАШКАРАП ТӨП. (СЭТА). Леонид Попов биле Валерий Рюмининиң «Салют-6» дээр эртем станцияның бортунга ажилының үшкү айы эгелээр. Ындыг-ла үр эвес хуусааның иштинде космонавтылар станцияга дыка улуг хемчээлиг септелге-профилактика хемчелерин күүседип, оларга барган ийи экспедицияның экипажтарының киржилгезин биле хей саныг эртем-техниктиг, медицина-биологтуг шинчилелдерин болгаш шенелдерин чоруткан.

Июнь он бирде экипаж комплентиг мек-

дицина шинчилелин чоруткан. Экипаж дүүн улус ажил-агыйның ыңы-бүрү адырларын эрге-ажыктарына таарыштыр Чер кырыңче болгаш делегей океанының акваториязынче ажуудыг хайгаараашкынынын, тренажерге болгаш велоспедметрге күш-дамырын сула шмчээшкенин кылып, белеткелденген.

Леонид Попов биле Валерий Рюмининиң кадыкшыл байдалы эки.

Орбитаның «Салют-6» — «Союз-36» комплентиниң борт системалары болур-чугуру-биле ажилдап чоруур.

ПОВОЛЖЬЕГЕ ЧОРААНЫ

СЭКП ТК-ның Политбюро кезижинүгө кандидат, СЭКП ТК-ның секретары М. С. Горбачев июнь айның 7-ден 11-ге чедир Саратов болгаш Волгоград областтарга чораз. Хову Заволжескенин болгаш Волгоград он талазы эркетер казы-зынчыл кыла-лаа районнарына ол чораз.

Ажылчынар, колхозчулар, специалистер-биле, бүүдүргелер удуртукчулары-биле, партия болгаш совет ажилдаачылар-биле ужуражышкынар болган. Ажаа алышкына белеткелди чоруп турар-биле, тарылалар хайгааралы-биле, малга чөп белеткээр организаастап, турар-биле М. С. Горбачев танышкан. Белик болгаш туруштук дүжүтүр өстүрүп алыр, суггарылар черлерин, материал-техниктиг болгаш күш-ажылды

курлавырларын ажылгаары экижидер талазы-биле хемчелер комплексиниң боттандыраарынче улуг кичээлгеин салган.

Саратовка чоруп тура М. С. Горбачев муруну-чөөн талазын көдээ ажил-агый эртем-ишчилел институтунга баргаш, селекция төвүнүн ажилын эртемниң бүүдүргө-биле интеграциялан хандыраарын хемчелерин согуруган. Волгоградка чоруп тура, трактор заводунун цехтеринге барып, бүүдүргелерин улам ыңылай эртем-техниктиг депшигелениң айтырлары-биле танышкан.

Саратов болгаш Волгоград областтарга чоруп турган үенинде М. С. Горбачев партия обкомнарын кезижинерин-биле, партия, ажил-агый актив-биле чугаалашкан. Партиянын

(СЭТА).

СИБИРЬ: ДҮРГЕДЭЭШКИНИН СТРАТЕГИЯЗЫ

Улус ажил-агыйның чандыг аяк комплексинин чаралас кезээ болур Сибирь чуртунуң экономикага улам ооздөлдүг салдарын чедирип турар. Сибириниң экономикаг күүчүзү улам ыңы эстүрер, ийи-эвилел бүүдүргелерин оон ролон белилери — ССРЭ-ниң Эртменер академиязының Сибирь салбырын эртем хуурамында бүү-эвилел эртем конференциязынче теманы болу берген.

СЭКП-нин XXV съездинин шинтирлерин, Сибириниң болгаш Ыраккы Чөөн чуктуң районнарында чоруп тура эл И. И. Брежневтин берген айттыкшынын болгаш сүмелерин күүсетпешан, чурттуң эртемелерин Сибириниң хөгжүдүрүш темаларын дүргелеринге улуг үлүг-хуузу алдырып турар.

Чурттуң эң улуг дээш олаа-га-экиреткиза базазын Сибирде тургусканы соолу он чылдын эң чутуза түнөөлү болган деп, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралкычын, ССРЭ-ниң Эртмен болгаш техника талазы-биле күрүне комитетинин даргазы академик Г. И. Марчук конференцияга чүгө чугаалап тура демгелгэн. Сибирь-

на болгаш Ыраккы Чөөн чукту шинчээлиг алырынча чаа улуг хемчээлиг программаны боттандыраарын эгези БАМ-ның тууду болгаш магистрал чогууне чылар зонаын ажил-агыйг шинчээлиг алыр болу берген деп, ол оонапал демгелгэн. Девискээр-бүүдүргө комплекстерин тургузарын айтырларында доктап, Сибириниң экономикаг күүчүзү эстүреринин кол уламыш-кынынын дугайыг чугаалаашканын, бо девискээрин дүргө хөгжүдүрүш стратегиямы олаага-экиреткиза комиссия болгаш хей энергия бээр бүүдүргелерин улгатырарына үндешилер ужурул деп, илелеткин оонапал демгелгэн. Сибириниң улус ажил-агыйн ажыттыг, балансыланышкы кылдыр хөгжүдүр азын чаз девискээрлерин азы комплекстерин шинчээлиг алыр эртем талазы-биле мурунда белеткээрин байдалында болдунар аргалыг.

ССРЭ-ниң Эртменер академиязын Сибирь салбырын ажилдап кылган «Сибирь» дээр комплекстиң эртем программаны ханын ол соорулаарын шинтирлээр уламыш-кыныг. Ону канчаар күүседир турары, шинчилелдерин дүргө-эстаарынын талазы-биле институтунуң экономика лабораториязын эргелечизи К. О. Шахтаркин, ССРЭ-ниң Эртменер академиязынын Сибирь салбырын Геология болгаш геофизика институтунуң геология лабораториязын эргелечизи К. С. Кужувет, Тываның геология-шиңчел экспедициянын улуг геологу А. А. Полхмезин, «Тыва кобальт» комбинаттын директору Ю. И. Колетников, республиканың

аргачы ажил-агый эргелелин чандыгы М. А. Газов хонжип турар.

СЭКП Тыва обкомунун бирги секретары Г. Ч. Шаршин Тыванын бүүдүргө күштөрүн хөгжүдүрүш келер үениг дугайында конференцияга чүгө чугаалаан. Конференция Тывадан барган төлөөлөр оон кышкыларын ажилдап кырыпкен.

(Бистик көр).

Тыва-ин
республика-ин
БИБЛИОТЕКА

ААЛЧЫЛАРНЫҢ ШИИЛЕРИ

1979 чылдын чызын ааг-газ 55 мүн кижилер алтай чоң бодууну удузун кайгам-чык аас чогаалын тургускан. Ол аас чогаалы ийилги утка-шынарнын, уран-чечен бай-лаанын талазы-биле делегей-ниң уластарының аас чога-алының эң дээр дээринерин сазына каттыжып турарын артем бижилелдеринде де-дигеп турар. А. М. Горький-нин үндөйлөп тургусканы «ССРЭ-ниң уластарының уран чогаалында» деп 1939 чылда үгөн чынымын «Ал-дын хаа хып келди» деп ал-тай улустун легендазы-биле айтканы таварышта эвес. Талантыгы алтай чоңун ол легенданын алтайчы улуг чо-гаалчы П. В. Кучак шп кылдыр чечетип билээн.

Даг-Алтай автономнук об-ластын бистин республикада ааллап келген национал шпн театрының баштайгы көргү-зүүн шак ол шпн-биле эгелээ-

ни база таварышта эвес. Чүгө дээрге ол шпн алтай чоңун эң баштайгы болгаш ынак-биске болза «Хайыраан бот» ышкыш шпн болуп турар. Шпнни орус, алтай дыллар-да холуп чугаалап, а алтай дылда чугаалап турар чөлө-рия деге очула-биле үдөп көргүзүп турду. Мындаа-даа алтай дылдын тыва дыл-биле этиктиг төрөлдөшкө улуг болгаш шпнниң утказын тыва кижилер очула чокка-ла би-лип аптар болду.

Алтай театр 30 чылдар му-рунда-ла тургустунган-даа бол, ол дайын чылдарында үзүт-көп калган болгаш 70 чыл-дарынын эгесинде катап тургустунуп эгелээн анык те-атр болуп турар. Иччанагы-ол ам-даа дилээшкенини билгаш бижыгып турмурунун чалаанында туруп турар. «Алдын хаа» деп легенда, бир талазында, ийи дылларда холуп тургустунганында ба-

за тайылбыр киирилделерин кылдыр режиссуразын тургу-скаандан шпнниң кол утка-зын адеери арай чарымгып турар-даа бол, режиссерун-даа, артистерин-даа талазын-дан тыныгыр шпнтиниреи турар талалар эвээш эвес. Чижээлеп чугаалаарга, чоңун аас чогаал уран чуулу — хө-мөй-хөгүмүн мадырларның сагыс-сеткенини аянтына хөөнөшпир бадырып каап турары; өгдө болушкунунары, аштын болуп турар болу-шкунунары-биле төрөлдөшпир алаштыр көргүзүп турары; таарымчалыг декорацияны, ач-чыркы солдушкунунары кылган аяк болуп турар. Артистер боттарынын ондаш-кан рольлары риж, бургуу-ламчылыг шылап турар. Иланга холмак, чатып, көргү, аныастыг байын окур-хевирлер артист Санашев коллуунда тургузуп шыдаа. Ачынын ажил-чоруулааы, салым-чолу, болуп турар ку-

данын психологтук үндөш-лөөшкени кошок адеитти-нип турар байдалыг. Бо на-ционал фольклорга — деген-дэга үндөшлөтүнгөн шпн бол-ганда, алтай чоңун уластары-мы, кожомык, хөгүм ыш-каш талаларына база арбыла-кан турган болза деп күзөп бар. Ук шпнни чоң дөмөй-ае аажок сонугарп көрүп ту-рар.

А. Островскийн «Хагдүг черле» деп шпнни ук шпнде кирип турар артистер че-лишкенини биле көргүзүлө. Шпнниң композицияны тургу-зуу, декорация, музыка каас-талгазын, артистерин роль-ларга шпнлирин режиссер таарымчалыг кылганы илде. Эң кол чүе артистер ботта-рынын рольларынын ишкени психологтук төлөшкенини шпн илдерейлп дымчылыг ту-варында. Трактир аргелекти-нин кайдым карам, өптүг, өвүзүлүгү, аскеринич хө-рөжөн Евгения Миронова-

нын өвүр-хевир артист М. Пилипенко (Л. Токмакова), чалча, бөдүүн, томаннын, ча-раш болгаш шпнтинирл, дөрт аарытаранп уруг Анушканын рольн артист Л. Бонюлева (А. Патрушева) аажок бүү-рентиг, чөптүү-биле ойнаа. Ук комедия трактир аргелекти В. Е. Бессудный-нын казар, холмак, чиженин, утаан талазы-биле төгөйи сойлаам көргүзүп турар. Ол кол рольду артист В. Коно-лев (В. Перчин) шпн ламчы-тып турар. Ал ышкыш кажо-Донжуал Жуктун өвүр-хевир артист Ю. Токмаков (Л. Усов) чөптүг көргүскөн. Аскер өвүр-хевирлерин артистерин тургусканы чедичелиг болуп турар.

Шпнтин-биле бо шпн чедим-челиг тургустунуп, көргүчү-лерин чыгып алыш часкаш-кынынын чаалап ап турган.

Ч. СЕРЕН-ООЛ.

НОМЧУКЧУЛАРНЫҢ БОДАЛДАРЫ

Бо чылдын майын 22-де «Шын» су-лунуң дөрткү арынга «Чугаламып көөрү-биле» деп рубриказын адаанга үгөн бистин республикада тыва хөрөштин сай-зыралыны болгаш оң чамдын эргими-рэн дүрүмнүн эде көрүп, чаартылга-ларны кирир дугайында Мосванын

куш-культура институтунун аспирантыла-ры А. Санда биле Х. Ооржактын мате-риалына хамаарыштыр номчукчуларның чагаалары редакцияга хөй-биле кэлп турар. Ам иелген чагааларының ийзини моом адаанда парладымыс.

САНАЛЫМ

Москванын куш-культура институтунун аспирантылары А. Санда биле Х. Ооржактын чугааламып көөрү-биле бижээ «Бистин бодап турарым» деп чүлү-биле тавыш-тым. Ук чүлүе тыва хөрөштин аскер үзүшүн болгаш сайы-ралынын дугайы бижит база оң эргими-рэн дүрүмнүн чаартып турар аде тургузуп са-налгазын бижип турар. Шпн-нап-ла, тыва хөрөш-төгө-дөп тура тусай дүрүмүг, чурумнук турганын билер бис. Оң мөге кижиле-даа, чоң-даа хүндүлөөр, сагыш турган бол-гаш сагып хүндүлөп-даа турар.

Шагың негелдизини азы-биле, чөпө ынаш спорттук тусай хевирлеринге чаа дү-рүмнери кирип, өскөртүп турарын билер бис. Оон тодар-гай чижээнге хостуг хөрөш-те

өскөрлөт, немелдеки матери-алды бижээн эштер кирип турар. А. Санда биле Х. Ооржак-тын саналым чүлүдү деп дет-киниш, бодум хуума тыва хөрөш-те 3-кү, 4-кү чөпөриң үзүшүн шпнлиг тургустунуп, а чүлө 3-кү шпнлиг тур-гуса кандыгы? деп саналдым мен.

Чижээлөөрге, 64 мөге хөрөш-кен дикки. Түнөлдө 4 са-лыг соонда 4 мөге артар. Шпн-нап-ла, чөпө кирер мөгелери-нис ол. Бо эрткан мөгелеринге октадыптарга, октадыптарга мө-гелер 3-кү, 4-кү чөпөриң үзү-жир. Мээ саналым бо окта-дыптарга ийи мөгө 3-кү шпн-нап-ла илелери-биле оларын бот-боттары катар хөрөш-тө-дөп турар. Артка онгаларын октал алган мөгелер шүд-дө, биле үжүр билээжир. Мын-

чап кээрде, 3-кү чөпөриң ээлээн мөге тытты бээр болгаш кегет-кинип келген артык онгалыг салза-даа чөпө хөй үе-шак тутпас. 3-кү, 4-кү чөпөриң алган мөгелерин чоңун ды-лына маргылаадып шпнлиг дээр.

Чижээлөөрге, үшкү, дөрткү чөпөриң ээлээн Армыла биле Чаян дикки. Дилгэжжэ, кел-геш: «Качаар хөрөштин, Ар-мыла» — дээрде 3-кү чөпөриң ээлээн дээр, 4-кү чөпөриң оон Чаяндан айткыра, база-ла үшкү чөпөриң алган боор, 4-кү үлөшкөн шпнлиг ыт-таваз. 4-кү шпнлиг артык бо-луп турар. Бистин аравыста Армыла биле Чаян дег мөге-лер-даа, аарыкчылар-даа бар. Иччанагы тыва хөрөш-те чүлө 1-ден 3-кө чөпөриң шпнлиг чөпөриң тургуса кандыгы деп саналдым мен.

О. ДОПУШКА.
Заг-Хем район.

БАМЧЫ ХЕПТИГ АРТИСТЕР

БЕРЕЗОВЫН СУУР. (БАМ-нын чөөн талам участогу). Новосибирск хоорайның опера болгаш балет театрынын арти-стери БАМ-ның туудужула-рында ааллап келген. Олар баштай боттарының чыгыс чө-р тургустулар-биле жуурашкан-вар. Новосибирск хоорайдан келген бөлүк туудужулар де-мир-орук станциязының бе-дири болуп Березовын суу-рун туудуп турар. Сцена мастерлерин баштайгы келген хүндө ажычын хөп келп алгаш, чуртталга бижилелеринин туудууга кириш-кенер. Көжө сууруң чаа хулуунга балет көргүзүлгөн көргүзүп, арыларын болгаш орус романстарын ылаалар. Туудужулар артистерин көргү-зүшкө оюну магал көргөш-көн.

Новосибирск хоорайның те-атрының чыгы көргүзүлгөн анык артистерин, БАМ ору-нун чөөн талам участогунга көргүскөн концерттери-биле мындг азылгы эгелээн. Ало-канын, Джамбууну, Березо-вонун, Ургалдын болгаш БАМ-даа өскө-даа сууруларын чурттакчылар чуртук сура-гы артистер, профессионал болгаш бот-тыныгыр чога-алды коллективтери-биле доктаамал ужуражып турар. Моладанын «Жок» ан-самбли, Украинанын хүрү-нө «Думка» ансамбли, скри-пачларынын дөпөй кошуу-зунуң дээрде Е. Бучин-ская, сурагы эстрада арти-сти Е. Камбулова болгаш өскө-лер-даа улазас манаа келер. Музыка, литература, дека-даны, чуртууга уран чүлү-түн дөпөшкө, театртыккан мас-салыг көргүзүлгөн болгаш өскө-даа оюн-концерти БАМ-нын туудужуларына бараал-тадыр чыгы программада көрдүткөн. Ол программа чы-гыт болган «Магистральны оттар» деп фестиваль-биле доостур. Алаа уран чүлү-түн мастерлери кирир.

Артистер, чогаалчылар, композиторлар, чуртуучулар дээр уран чүлү-түн өскө-даа ажылдачылары-биле бооп ту-рар ужуражыкчылар БАМ-га культура одагаларын ажи-дала болгаш оларның ажи-алы идеяжыларынга дуза-лыг бооп турар. БАМ орунун бүгү сууруларынга бо хүндө-дө клубтар болгаш Культура ор-дугары ажиллап турар.

«АЛДЫН КЛЮШКА» СЕРГЕЙ МАКАРОВА

ССРЭ-ның чыныгы команда-чыны болгаш ЦСКА-ның ой-накчы Сергей Макаров 1979—80 чылдарда Европаның эң жи хөккеежи деп са-наткан болгаш «Известия» со-лунуң «Алдын ключка» деп шпнлиг аныкчыл болган. Ол чылдарда болган оюн-аарга киришкен ойнакчылардан кымын эң эки ойнакчы деп санаарыл деп айттыгыны ССРЭ-ның хөккее федерация-зы салган. Алаа национал хөк-кее федерацияларының 426 тө-лөкчилери. Европа чурттары-ның 29 информация агент-челери болгаш спорт хайга-ракчылары харынын чорутка. Ол харыларда С. Макаровтун азы хөй кези адал болган. Бо сезимда эң эки ойнак-чыларга: Сергей Макаров (ССРЭ), Борис Михайлов (ССРЭ), Валерий Васильев (ССРЭ), Макс Неслуца (Шве-ция), Юго Порари (Финля-дия), Владислав Третьак (ССРЭ), Владимир Крутов (ССРЭ), Петер Штайн (ЧССР), Пелле Лякберг (Швеция), Александр Мильев (ССРЭ) олар санагы.

САГЫШ ЧОВААШКЫНГА БҮРГЕТКЕН

Кызыл-Даг суурун үк ку-дучуу. Оон ортаа үеинде долгандыр херимнээш, аны-м бүүр маштар тараан, тоолдар чурттары чараштыр чураш, даштын ханаларда азы каан бажын турар. Оон урулар-нын хөгүлү ыры-шоору, ка-кыны, өтүк үнү хүнү бадыр үзүктөбөс. Ол болза салбыр-дын малчыларының школа намын чөпөш ажи-төдүнү «Алай-Хаак» деп урутар са-дым.

Бо садикти ажитканында бээр үр болбаан, чаа-ла үш чыл чөткө. Ол аразын-да «Алай-Хаактын» кол-лектив садыктын материал-дыг базанын бижылаар, өң-өң кол чүлү — бичи чаш-тары өөрөдөп бижилер та-лазды-биле ажилды жижидип чоруткан. Садикте 44 кижиле бар, оларын ийи бөүктө үс-кен. Олар шупту-ла шпнниң дөрт ээлээшкө ийитини ма-лыны баш санын өскүрер, продуктууун бедилер дээр

шудургу ажилдап чоруур малчыларын ажи-талу. Бичи чаштарын чуртаарымы, ойнаарыга бүгү-ле таарым-чалыг чүлүлөрдө садикте кыл-дыган. Яны-бүрү ажи-чөм чөткөрү-биле бар.

Садикте кирип келгире, чы-лыг, арым-салыг, корум-чүрү-нүг, шимелдиз көрүштүг. Ке-лар чөпөш ажи-ишчилери шак мындам ажи садикте өзүп, кижилеринде ажи турарын кижилеринде сөткөн өөрүр.

Малчы ала-иелер чорук а-бы-биле огулу, азы мызын көөрү-биле садикте чөдөп ке-лирлер. Олар уруларын кижилеринде, ажалдазын-нын, чөмөргөлиниң дугай-ында чөтөс сөс чугаалар ха-маан чок, коллективтин кызы-мак ажиллап турарын мак-таалар.

Шынал-ла, садиктин эрге-лекции Елена Бүдүтенин, кижилеринде Роза Артанян, Алдын-кыс Серен-Чамиттин, Роза Сулду-оолун, позар Чүсүкөй Мижит-Доржуну

болгаш өскөлерин-даа дугай-на чөдөш сөстөрүн алаа баргаш дымкып болур. Олар уруларын эргим, ынак ала-песин солуп, бүгү-ле таарым-чалыг байдалды тургузуп, тө-лөштүг, чараш ажи-чөм кижилерин, өөрөдөп турарлар.

Садиктин коллектив ала-иелер-биле бижып харыла-ларга баргаш, ала-иелерге ужуражып, оларга ажи-бүрү темаларга бөсөөлөрүн кылып бөдөр. Салбырын малчы-ларын чуртталга садиктин уруларын солуп программа-лык концертти көргүзүп, хол-биле кылган ажилдарын дөп-дөп гелерин организаторлары чы-галу болуп турар. Садикте ала-иелерге урулар кижилеринде-гизинге хамаарышкан сүмөлөр-ин берип турар булуну кыл-ганы таарымчалыг.

«Алай-Хаактын» иштине ажи-бүрү булунар, фото-мониторлар хөй, Оларнын аразы-дан «Бистин Илчигин», «Ынак мадырларымыс», «Бой-

дуска ынак бис» деп булдун-нар онзалыгын көстүр. Уру-ларын хол-биле кылган ажи-бүрү ажилдарын «мыда дө-гөш, чүлү-даа кылып билер салга өзүп ораны көрдүмүс.

«Алай-Хаактын» коллектив советтук садиктеринин аразында социалист чарышта кирип, он негелдерин күт-сөдир дээр тодаргай ажи-далар чорудуп турар. Советтук дирекцияны, профсоюз-дан ажиткан комитет бо садик бичи чаштары өөрөдөп кижилер талазы-биле чөдөшкенин ажиллап турарын барылаазаа, ийи улаа хүн-дөп бижип тывыстан. Са-диктин коллектив баштайгы чөдөшкенин бижылаа-шаа, муракчыларын арга-дуржулазын бодунга чога-алдык «Эу-биле ажиллап ту-рар.

Т. ХЕРТЕК.

Бай-Тайга район.

ХҮНЧҮГЕШ

Уругларга булун

АЙЛАНА БОЛГАШ ӨШКҮ

Акыр алай каяа кырлап ай-дедир халып ойнаа. Айланажык ову көрөш, Аажок чаптап чөдөп келген. Чиркте чөвө ышкыш, Чиктинин эде, мөгөйлөөр. Билбени чок алай сен? — деп, Бичи уруг айтыртылаан. Каянчана-ла хая көргөш, Карактары дээрбе Ногаи; Каддыр ышкыш мыйыстардыг, Калдар аастыг өшкү келген, Чымырдыр черин төшөп, Шыгай көрүп, хөпөп келген.

Сөгөл салып салгылаар, Сезинчиг-даа, сүргөчиг-К. БИЖЕН.

Хөгүлү бичи ыраажымыс Хөйге-чөмга аян тууду.

Хөгүлү, чинге үй-биле Хостуг, өтүк ыраал туру.

Бора-хирилээлер

Мен өгө төрүтүнгөн кижиле мен. Мен эң баштай дашкаар үндүрүп өскөргө, күш ай-маандан бир-ае дугаар көргөп кужум бора-хирилээлер тур боор, чүгө дээрге олар аал ко-данындал калжа-даа ыраа-вар, төп каан кузурүмө бөк-перлөшп чыгып алган. чөм тогланчыны чыгып чиген, хол-чок-ла мыжырашкан оларур мыжыгайга, а чамдыктары өгдөргө хаа ада-биле кир-гиле-даа келер чөвө. Амгы бо шпн-даа хоорай, суурларда олардан хөй күш чок. Бөкү-лери база көчүг. Бажын бү-рүзүнө улаарымы. Барык ба-зым бүрүзүндө, койгун ыш-каш, бо-ла хопканырлаан чо-рулурлар.

Эрткен кыштын бир эрте-нинде кадайын кийгирдим:

— Эйг, бээр келем!
— Чуа?
— Харын бээр келем.

Буханага турган чөвө, че-дип-ле келди. Дашкаар айт-тым. Дөмгөм сонга майынга, баартактаны алгаш, чөвөшн чирипкен чөвө дег, ынай-бөөр хараттыгаш, чүлү-даа өскөргөдөй шыкаш. Оон менче эргилип кылдым.

— Чуа?
— Дөң теректерде күшкөш-тарын эки көрүп тур. Солуң чөвө көр сен — димки.

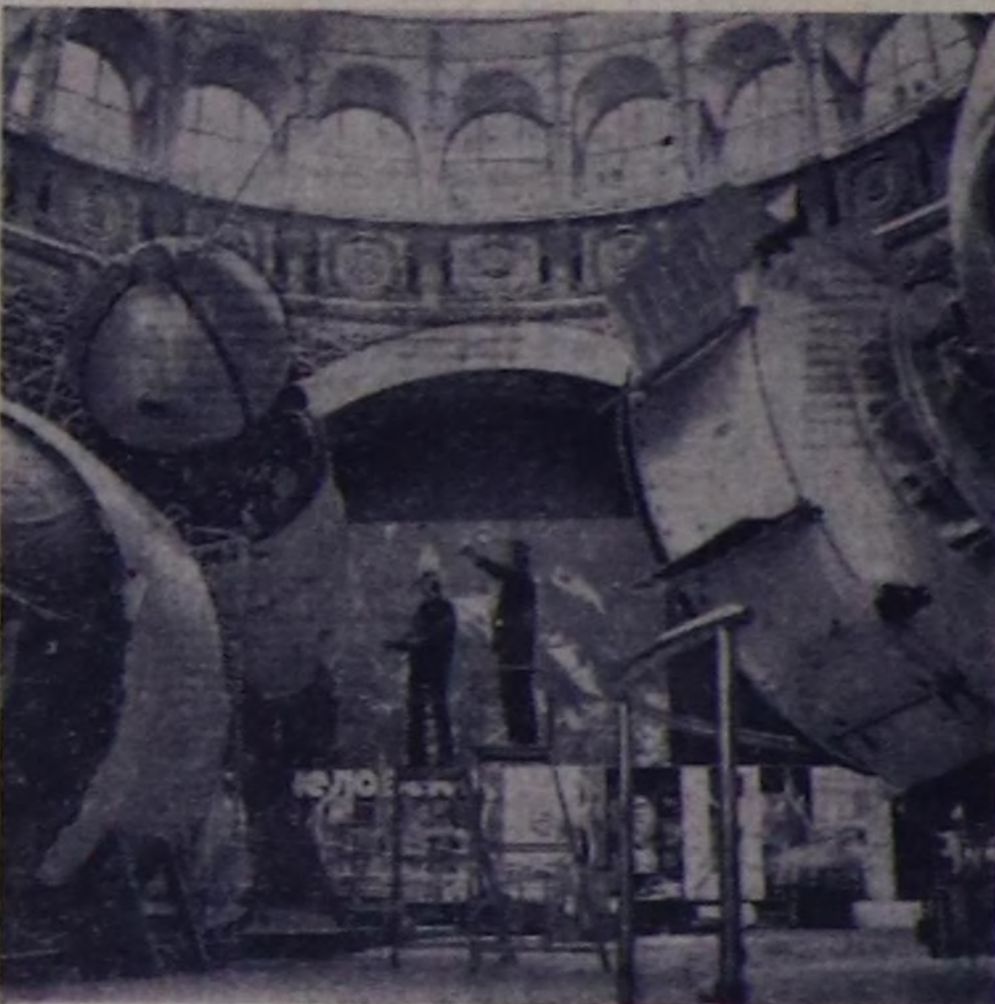
Кайып дымны ужулаш, «Оларын кижиле көрбөз бе. Батай бора-хөкөштер-ле-дир» деп чугаалаттыным. дөдир ба-зышты. Харын кым-даа мыңа дээр ийин, шынал-ла оларда кижиле сонугурамы дег чүлү деп, аал маны-биле дөмөй, кымга-даа билингин амытан-вар ышкыжыл. Мен база-ла мыңаар бодап чораян мен.

Чөкөк, кайын мынды боор, мынды авес чөвө-дир. Олар-нын амдыралында онзагай талалар база бар чорбады-Оларын чамдызын чаа эс-керип чор мен. Бирээде, бер-ге үдө бот-боттары дөткө-жери — азыранчыры көчү-дүр. Соок кыжын оранын чүлү-даа апын хиринга кызга-ды бөк болгай, а хар улуг дүшкөндө чүдөн дора. Хо-рай чурттуг бора-хирилээ-лерде үдө чүлү боор, чүлө кижилер сарты манаар ыш-кажык. Хөкүлөр боостадө

ажырыптар чөм дилеп, хүнүң бадыр далабайымы-ла хүн-ээрлер. Чыккылаа соок хүн-нерде тоң берге, ол-бо ужуң тургаш, чамдыктары чаштап өлүгүл-даа каар. Оон аягыда хар чаапканда база бергей бээрлер. Мыңаар барган тава-рылгада кижилерин дузазы хөкө.

Мурунда аш-чөмөгөри сагышка-даа кербей чораян. Ам кыш келер-ле, база бир кылыр ажымын ол апарган. Чөм дээрге чүлү боор, чиген чөм артын — колдуу-ла хлөб тогланчымы, ол-ла. Барык ар-теини-не кадып калган кес-кенин дөдөш оларын аксы-не сыңа бээр, боостазыңче ажа бээр кылдыр үрөдөй со-таш, сонга дүжүндө тарып каан ыштар аразында, чок болза калбак ышкы, чок болза таптаган хар кырынга ча-жып каар мен. Бора-хирилээ-лер хары утда сөктүп келбес, уурук-уруктап келер чөвө-дир. Баштай чыгызы ужуң келгеш, чижээлөөрге, көгө-бу-галар ышкыш доран-ла чөмөн үлөй бербес, мыал-ла чанында мышка хонгаш, өөрүн медээ-лөри-ле ол боор, чик-чик! деп алып ораар. Оон бирээш ужуң көр. Оон база бирээш. Келгеш-ле баштайгымы-биле дөмөй, база-ла чөмөн чанынга хону аар. Оон салып каан чөмө уурук-уруктап ужуң баткаш, чөмөнөп кириптер. А бирээш халдап болу дег дайындап камгалаары ол чөвө мынап, бедик черден харал ораар. Чунмалар мынды боор, өскө-лери өттүлп турда, бирээш хал камгалаа турупкан та-нымылап турар, ол ышкыш. Оон аягыда бора-хирилээлер ажырымчы чөвө чөгүн баа-билем. Төп каан чөм чөвө-даа хөй болза, төткүзе үнүгү өлүрбас-тур, хлөб тогланчы-нын бичи дүмчү-биле каш соктаан соонда, чанында ыш-ка ужуң үнө бээр. Оон орун-га танымылап оларганы көп олурунтар. Мыңаар да ажи-п-олуп чөмөнөп чорбадым. Оларын озуң чугаалап бээр дээр, кадайын кий деп тыг-кан болбайт мен бе. Бир эвес оларын чөмөгөрүңгө менээ дузалажып турган болза, ха-рын ол менден-даа хөйү ас-керип каары чалаас.

С. СУРУН-ООЛ.

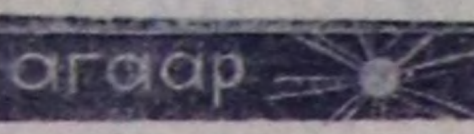

МОСКВА. ССРЭ-ның Улус ажил-агы чөдөшкениниң делгелгези делгеттиг чөдөшкенин чарытып турар. Олимпияда оюннарының киришкенин болгаш аалчыла-рын хүлээп алырынга бөлөткенип турар.

«Космос» павильонга олар чаа хөй чөдөшкенин көрлөр. «Звезд», «Метеор-2» дээр совет чаа спутниктерин, «Про-гресс» дээр чөпө кораблин ында элтеп турар. «Центральный», «Профессионал-техник» өөрөдөш, «Радиотелевизион» дээр болгаш өскө-даа павильоннарда солун делгирлер көстүп келген. Көргүзүп кылдыр ында тургускан «ЯК-42» дээр лайнер анык шөлгө «пассажирлер-ни» улааз хүлээп ап эгелээр.

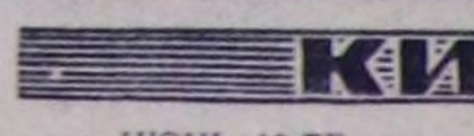
ЧУРУНТА: «Космос» павильонда чаа экспонаттарын дел-геп тур.

СЭТА-ның фотохрониказы.

Кызылдың агаар станция-зынын медээзиңде бөгүн республикага бүргөп, азыр, чамалык чөпөгөрте өткөн чаар. Мурнуу-барымын чүк ула-нышкынын хаттын дүргөни

Редаторнун ораакчымы К. К. САТ.

ИЮНЬ 13-ТЕ

«НАЙРАЛ»: «Танымсыз ийи кижиле» (2 сериялы) 11.40, 14.20, 17.20, 20.00, «Байрус-сага азыгын хөвөз чүл» 9.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Али-Бабын болгаш дөртөн чөдөшкенин ужураалары» (2 сериялы) 9.00, 13.10, 17.20, «Дюймовочка» 11.40, 15.50, «Шил ажиң артында» 20.00 шактарда.

«ВОСТОК»: «Гаврош» 15.00, «Она айымдылар» 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Золушка» 10.00, «Байсаалга» 15.00, 16.50, 21.00 шактарда.

«ЧАЙГЫ»: «Мөгөзөшкени» 14.00, 16.00, 18.00, 20.00 шактарда.

секундада 9—14 метр чөдөр. Агаарнын температуралы 14—20 градус чыгып болур. Авто-оруктарга көстүрү эки.

Кызылга бүргөп, азыр, эртен бичи чаар. Мурнуу-ба-рынын чүк улаанышкынын хаттын дүргөни секундада 9—14 метр чөдөр. Агаарнын температура 17—19 градус чыгып болур.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ИЮНЬ 13-ТЕ

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

10.00 — «Уе». Информастыг программа. 10.40 — Эрткен гимнастика. 11.05 — Муль-фильмдер программы: «Ло-шарик», «Мөгүр чочак та-раа-биле каянчаар чаалажып турганмы». 11.35 — «Ак куу-ларже боолаанар». Уран-чечен телефильм. 1-ги серия. 12.45 — Совет ыр концерти. 13.15 — Медээлер. 13.20—16.00 — Ча-сар. 16.00 — Медээлер. 16.30 — Документалдыг фильмин программы: «Республиканың бүрү эргелиг төлөөкчилери», «Бистин куудучууста байыр-лаа», 17.00 — «Кижилер рес-публиканың национал байры-лаа» — Хамаарышлас чорук-тук хүнүгөш. «Баянжык» на-ционал балетин оюн чорут-туу. 17.30 — А. Твардовский — «Шүтүлгелер». Артист В. Зо-лотухин жөмүртүр. 18.00 — «Шы-дыраа школы». Телекөрүтү-лөриң чагааларыга хары-лаар.

КЫЗЫЛДАН

18.30 — «Тыва исед